

طرح درس

«محله‌ی هن»

پ.ن: اگر به منابع اینترنتی معرفی شده در این طرح درس دسترسی ندارید، می‌توانید از طریق راه‌های ارتباطی مدرسه با زتاب (که در انتهای این مطلب درج شده است) با ما تماس بگیرید تا فایل‌های مورد نیاز را برایتان بفرستیم.

.....
حوزه‌های یادگیری: مطالعات اجتماعی، آداب و مهارت‌های زندگی مناسب برای پایه‌های چهارم تا ششم
براساس درس یک تا شش کتاب مطالعات اجتماعی پایه چهارم
طرح درس شناخت محله
فرزانه برزگر- معلم و تسهیلگر مطالعات اجتماعی

جلسه اول

هدف:

شناخت محدوده‌ی خانه و روابط همسایگی

وسایل مورد نیاز:

مداد رنگی

کاربرگ

مدت زمان مورد نیاز:

۴۵ دقیقه

فعالیت معلم:

با کاربرگ «همسایه ما» فعالیت درباره‌ی روابط همسایگی را آغاز می‌کنیم و در مورد پاسخ‌های کاربرگ و ارتباط با همسایگان گفتگو می‌کنیم.

فعالیت دانش آموز:

پاسخ به سوالات کاربرگ و گفتگو درباره‌ی آنها

تکلیف: کاربرگ «خیابان ما»

[محورهای گفتگو و فعالیت معلم و دانش‌آموزان در کاربرگ‌ها مشخص و تعریف شده است.]

جلسه دوم

هدف:

شناخت محله

شناخت اقشار مختلفی که در محله زندگی می‌کنند

شناخت نیازها و مسائل محله

مطالبه‌گری

وسایل مورد نیاز:

دفتر اجتماعی

مداد و مدادرنگی

دوربین

مدت زمان مورد نیاز: ۹۰ دقیقه

فعالیت معلم:

۱) گفتگو در مورد پاسخ سوالات کاربرگ/ در گفتگو

ویژگی‌های محله را پیدا کنیم.

نیازهایش را بسنجیم.

۲) دانش‌آموزان را به گروه‌های ۳ الی ۶ نفره تقسیم

کنیم. گروه سالمندان، کودکان، معلولان (می‌توان

والد با کالسکه را هم افزود). هر گروه می‌بایست

از منظر گروه هدفش محله را بررسی کند و نیازها

و مشکلات آنان را در نظر بگیرد. به طور مثال گروه

معلولین باید محله را از نظر یک ناشنوا، نابینا یا

فردی روی ویلچر بررسی کند و ...

۳) همراه با دانش‌آموزان به خیابان‌های اطراف

مدرسه برویم و فضاها و مغازه‌ها را ببینیم، در مورد

نیازهای محله صحبت کنیم و مشکلاتش را بررسی

کنیم.

۴) گروه‌ها از منظر گروه هدف خود مشکلات خیابان

ها را بررسی کنند.

۵) همراه دانش‌آموزان یک مشکل که قابل پیگیری سریع‌تر است را انتخاب کنیم و با ۱۳۷ تماس بگیریم، مساله را مطرح و کد پیگیری دریافت کنیم. در این روند دانش‌آموزان نیز چگونگی پیگیری از ۱۳۷ را می‌آموزند.

۶) در ادامه برای کار طول هفته گروه‌ها صحبت کنیم و سازمان‌های مردم‌نهاد (NGOهای) مرتبط با شهر و معلولان و سالمندان را به آن‌ها معرفی کنیم تا اطلاعات بیشتری کسب کنند.

فعالیت دانش آموز:

گفتگو در مورد پاسخ‌های کاربرگ

هر گروه از منظر خودش نیازها و مشکلات بازدید

محلی را بررسی کند و یادداشت، نقاشی یا

عکس برداری (با گوشی معلم یا دوربین مدرسه)

کند.

تکلیف:

هر گروه به مدت دو هفته فرصت دارد روزنامه دیواری

یا ... در مورد معضلات مرتبط به گروه هدفش تهیه

کند.

برای تهیه این روزنامه باید مصاحبه کنند و با

گروه‌ها و NGOهای مرتبط تماس بگیرند.

تکلیف جلسه بعد: کاربرگ محله من + گزارش ۲

مساله خیابان یا محله به ۱۳۷ و دریافت کد پیگیری

جلسه سوم

هدف:

شناخت نیازها و مسائل محله
مطالبه‌گری

وسایل مورد نیاز: کاربرگ محله ما
مدت زمان مورد نیاز: ۴۵ دقیقه

فعالیت معلم:

۱) فعالیت گروه‌ها را در طول هفته بررسی کنیم
و در صورت نیاز راهنمایی‌شان کنیم. اطلاعات و

بازدیدهایشان را نظم دهیم و به سمت ارائه راهکار و
مطالبه‌گری سوقشان دهیم.

۲) در مورد کاربرگشان گفتگو کنیم و در نهایت

دانش‌آموزان را همراهی کنیم تا جمع‌بندی‌ای در مورد
امکانات، نیازها و مشکلات محلات ارائه دهند.

۳) گزارشات به ۱۳۷ را بررسی کنیم.

فعالیت دانش‌آموز:

۱) گروه‌ها گزارش فعالیت خودشان را می‌دهند.

۲) در بحث و گفتگو مشارکت کنند.

۳) مساله‌های دیده‌شده و نتیجه تماسشان با ۱۳۷ را
گزارش دهند.

تکلیف:

کاربرگ محله ما ۲

جلسه چهارم

هدف:

شناخت تغییرات محله

وسایل مورد نیاز: -

مدت زمان مورد نیاز:

۴۵ دقیقه

فعالیت معلم:

۱) دانش‌آموزان شنیده‌ها و توصیفات والدینشان را

توضیح دهند تا تفاوت محله‌های قدیم و امروز را
بررسی کنیم.

به نظرشان کدام دوست داشتنی‌تر است؟ چرا؟

دلایل این تغییرات چیست؟

فعالیت دانش‌آموز: شرح توصیفات والدین و توضیح
تفاوت‌ها

تکلیف: -

جلسه پنجم

هدف:

شناخت منطقه و شهر

وسایل مورد نیاز:

مکان:

سایت کامپیوتر

عکس از موقعیت مدرسه در محله، منطقه و شهر

کاربرگ منطقه و شهر

مدت زمان مورد نیاز:

۴۵ دقیقه

فعالیت معلم:

۱) مکان مدرسه در محله و سپس در منطقه و در
شهر را با عکس یا در کامپیوتر نشان می‌دهیم و

توضیحات مختصری در مورد تقسیم‌بندی شهرداری
می‌دهیم.

۲) به سایت برویم/ به هر دانش‌آموز کاربرگ

منطقه و شهر را بدهیم.
دانش‌آموزان را راهنمایی کنیم تا در سایت‌های
معتبر مانند سایت خود شهرداری به دنبال
پاسخ‌ها باشند.

در این مرحله معلم فقط راهنمایی می‌کند و در
پایان کلاس جمع‌بندی می‌کند.

فعالیت دانش‌آموز:

هر دانش‌آموز با توجه به سوالات کاربرگ و محله
زندگی‌اش، پاسخ‌ها را با کمک اینترنت پیدا می‌کند.

هم‌چنین محدوده حدودی منطقه را در شهر بررسی
می‌کند.

تکلیف: -

جلسه ششم

هدف:

شناخت مسائل شهر
شناخت موقعیت خود در شهر

وسایل مورد نیاز:

نقشه استان‌های ایران
عکس چند استان با شهرهایشان

پانچ و روبان برای ساخت دفترچه و هر وسیله تزئینی
که دانش‌آموزان آورده‌اند.

مدت زمان مورد نیاز:

۴۵ تا ۹۰ دقیقه (بسته به زمانی که برای ساخت دفترچه
می‌گذارید).

فعالیت معلم:

۱) نقشه‌ای از شهرها و مراکز استان‌ها همراه داشته
باشید تا دانش‌آموزان تقسیم‌بندی کشور را بهتر متوجه
شوند و سپس سوالاتی در مورد استان‌ها پرسید (عکس

نقشه چند استان مورد نظرتان را همراه داشته باشید).
مثلاً: به نظر شما مرکز استان فارس کدام شهر است؟
چرا؟ آیا این شهر از دیگر شهرهای استان بزرگتر است؟
چه عواملی در انتخاب مرکز استان تأثیرگذار است؟ آیا
راه‌های دسترسی یک شهر موثر است؟ و...

۲) دانش‌آموزان با کاربرگ‌های این شش جلسه یک
دفترچه از محل زندگی خود بسازند، که از شناخت خانه
خودشان آغاز و به شناخت شهرشان منتهی شود.

فعالیت دانش‌آموز:

ساخت دفترچه
ارائه گروه‌ها

تکلیف:

موضوعاتی که می‌توانند به شهردار گزارش دهند را
یادداشت کنند و با خانواده مشورت کنند.

جلسه هفتم

هدف:

شناخت مسائل شهر
دیدن شدن اقشار به حاشیه‌رانده شده در شهر و بررسی
نیازهایشان

وسایل مورد نیاز:

وسایلی که هر گروه برای ارائه نیاز دارد.

مدت زمان مورد نیاز:

۴۵ دقیقه

فعالیت معلم:

در این جلسه گروه‌های سالمندان، معلولان، کودکان
و... ارائه می‌دهند

فعالیت دانش‌آموز:

هر گروه مشاهدات، مصاحبه‌ها، فعالیت‌ها و اطلاعاتی
را که جمع‌آوری کرده در قالب روزنامه دیواری، پاورپوینت
یا... ارائه می‌دهد.

تکلیف:-

جلسه هشتم

هدف:

مطالبه‌گری
شناخت مسائل شهر

وسایل مورد نیاز:

برگه نامه

مدت زمان مورد نیاز:

به تعداد گروه‌های کلاس بستگی دارد.

فعالیت معلم:

از دانش‌آموزان بخواهیم مشکلاتی که تا امروز در

محلاتشان دیده‌اند را به شهردار گزارش دهند و
نظراتشان را در رابطه با محله‌شان بنویسند. به نظر
آنها محله خوب چه ویژگی‌هایی دارد؟ و برای رسیدن
به آن خودشان چه کارهایی می‌توانند انجام دهند؟
(مراقب شبیه شدن نامه‌ها باشیم. □)

فعالیت دانش‌آموز:

هر گروه فعالیت، مشاهدات و پیگیری‌های خود را
ارائه می‌دهد.

تکلیف:-

کاربرگ همسایه‌ی ما

نام دانش‌آموز: تاریخ: .../.../...

بدر این کاربرگ قرار است در مورد خانه و همسایه‌هایمان بیشتر بدانیم. در ابتدا نقاشی خانه‌تان را بکشید. این نقاشی از دید فردی است که در خیابان ایستاده و ساختمان شما را نگاه می‌کند، پس قرار است نمای آپارتمان یا خانه‌تان را بکشید. قبل از کشیدن نقاشی یکبار با دقت به ساختمان خود نگاه کنید. نام خیابان محل سکونت شما چیست؟

پلاک خانه تان چند است؟

اگر خانه‌ی شما آپارتمانی است؟ چند همسایه دارید؟ اگر نه آیا با ساکنین خانه‌های کناری تان ارتباطی دارید؟

چند همسایه را می‌شناسید؟ چند کودک در ساختمان شما هستند؟

آیا سالمندی هم در همسایگی شما ساکن است؟ چه نیازهایی دارد؟

با بچه‌های همسایه تان یا کوچه تان بازی می‌کنید؟ می‌شناسیدشان؟ بازی‌هایتان را توضیح دهید.

آیا در کوچه یا ساختمان‌تان کسی بوده که معلولیتی داشته باشد؟ اگر کسی را می‌شناسید، توضیح دهید.

آیا تا به حال پیش آمده به همسایه‌های خود کمکی کنید؟ یا از آن‌ها کمکی بخواهید؟

آیا مادر و پدرتان با همسایه‌ها ارتباط دارند؟

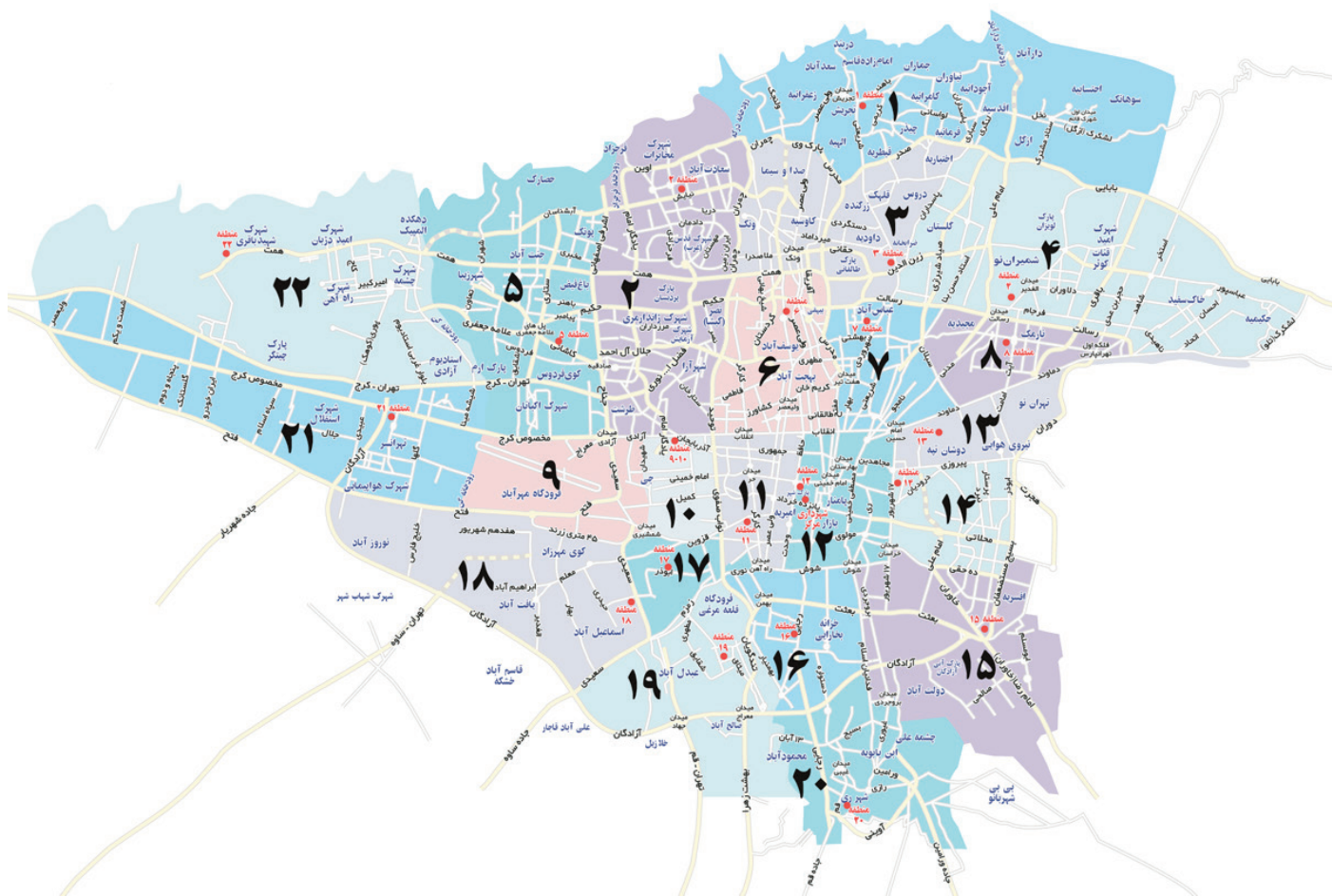
کاربرگ منطقه و شهر

نام دانش آموز: تاریخ: .../.../...

این نقشه ی شهر تهران است. هر شهر برای اداره ی بهتر با توجه به تقسیم بندی های اداری و جغرافیایی به مناطقی تقسیم شده، شهر تهران ۲۲ منطقه دارد. اداره ی هر منطقه به عهده ی "شهردار منطقه" است و اداره ی کل شهر تهران هم به عهده ی یک شهردار است که فعالیت شهرداران مناطق را زیر نظر دارد. آیا اسم شهردار فعلی تهران را می دانید؟

نام محله ی خود را در گوگل سرچ کنید. سایت شهرداری و mytehran که سایت های معتبری در این زمینه هستند را باز کنید. محله ی شما در کدام منطقه قرار دارد؟

سعی کنید مکان محله ی خود را روی نقشه پیدا و مشخص کنید. محله ی شما در کدام جهت جغرافیایی تهران قرار دارد؟

در سایت شهرداری می توانید تاریخچه ی محله ی خود را پیدا کنید. خلاصه ی کوتاهی بنویسید. آیا از اطرافیان خود در مورد تاریخچه محله تان چیزی شنیده اید؟

آمار به ما می گویند هر سال عده ی زیادی برای کار یا زندگی به شهر تهران می آیند و شهر و روستای خود را رها می کنند. به نظر شما چرا این اتفاق می افتد؟

تهران یک شهر بزرگ است، جمعیت ساکن در آن چقدر است؟ (در گوگل سرچ کنید)
نکته ی جالب اینجاست که جمعیت تهران در روز با شب فرق می کند!!!! به نظر شما چرا؟

شما به عنوان "شهروندی" که در تهران زندگی می کند، چند مشکل مهمش را توضیح دهید.

می دانیم آلودگی هوا یکی از معضلات جدی این شهر است که سلامت همه ی ما را به خطر می اندازد. راه حل شما برای کاهش آلودگی هوا چیست؟ شما چه کارهایی می توانید انجام دهید؟

معنی شهروند: فردی که در شهری زندگی می کند و حقوق و مسئولیت هایی نسبت به آن شهر دارد.

کاربرگ خیابان ها

نام دانش آموز: تاریخ: ... / ... / ...

در این کاربرگ یک مرحله جلوتر می رویم. این بار قرار است به خیابان خود توجه کنیم. با یکی از والدین خود در خیابان قدم بزنید. چه مکان هایی در خیابان تان وجود دارد؟ می توانید عکس بگیرید و عکس را ضمیمه کنید.

در این کادر عکس فضای مورد علاقه تان در خیابان را بچسبانید و یا نقاشی اش را بکشید. فضای مورد علاقه ی هر کس در خیابان می تواند متفاوت باشد. مثلاً یک نفر درخت بزرگ کوچه شان را دوست دارد، یک نفر از یک ساختمان و باغچه ی روبرویش خوشش می آید، یکی دیگر در پارک کنار خانه شان خاطرات خوشی دارد یا.....
برای پاسخ به سوالات زیر می توانید از والدین خود "مشورت" بگیرید.

خیابان محل سکونت شما، اصلی است یا فرعی؟
چه مکان هایی در خیابان تان وجود دارد؟ (سوپری، اتوشویی، میوه فروشی، پارک یا.....)

از روی ساعت یک دقیقه کنار خیابان یا پشت پنجره بایستید و تعداد ماشین های عبوری را بشمارید. چند ماشین عبور کرد؟

تعداد ماشین های پارک شده در خیابان شما روزها بیشتر است یا شب ها؟ آیا دلیلی برای تفاوت این تعداد در روز و شب دارید؟

آیا بچه‌ها در خیابان بازی می‌کنند؟ اگر بازی می‌کنند، بنویسید چه بازی‌هایی انجام می‌دهند. اگر نه، به نظر شما چرا بازی نمی‌کنند؟ اصلاً چه بازی‌هایی را می‌شود در خیابان انجام داد؟

آیا پدر و مادر در زمان کودکی‌شان در خیابان بازی می‌کردند؟ از آن‌ها بخواهید یک خاطره از بازی در خیابان برای شما تعریف کنند.

آیا سالمندان خیابانتان دور هم جمع می‌شوند؟ در خیابان‌های کودکی مادر و پدرتان اوضاع چگونه بوده؟

فکر کنید یک سالمند هستید که متأسفانه زانو درد دارید و با اعصارا راه می‌روید (مثل خیلی از پدربزرگ مادر بزرگ‌ها). حالا یک‌دور در پیاده‌رو راه بروید. بنظر شما وضعیت پیاده‌رو مناسب است؟ چه مشکلاتی دارد؟

چه مشکلاتی در خیابان شما وجود دارد؟ آیا شب‌ها روشنایی خیابان مناسب است؟

با چه کارهایی می‌شود خیابان‌تان را زیباتر کرد؟

کاربرگ محله ی ما

نام دانش آموز: تاریخ: .../.../...

احتمالا حدس می زنید که این کاربرگ هم شبیه کاربرگ های هفته ی قبل است، اما این بار می خواهیم محله ی خود را بررسی کنیم. محله ی ما مجموعه ای از خیابان ها و خانه های نزدیک ما است. که در این خیابان ها، مکان ها و مغازه هایی هم برای رفع نیاز ساکنین محله وجود دارد. به نظر شما هر محله به چه امکاناتی احتیاج دارد؟ چه مکان هایی باید در آن وجود داشته باشد؟

فرض کنید قرار است تبلیغی برای محله تان در روزنامه همشهری که اخبار مرتبط با شهر را می نویسد، چاپ شود. این تبلیغ را طراحی کنید و خوبی های محله تان را در آن بنویسید یا بکشید. تبلیغتان واقعی و جذاب باشد.

نام محله ی شما چیست؟

چند سال است که در این محله زندگی می کنید؟

از کدام سوپری نزدیک خانه تان بیشتر خرید می کنید؟ آیا مغازه دار شما را می شناسد؟

به نظر شما اینکه مغازه دار (سوپری، میوه فروش، نانوا یا...) شما را بشناسند چه نکات مثبتی دارد؟

آیا در محله ی شما پاساژ بزرگی وجود دارد؟ چه خوبی ها و بدی هایی دارد؟

چه زمان هایی محله تان شلوغ تر است؟ روزها یا شب ها؟ چرا؟
محله ی شلوغ چه خوبی ها و بدی هایی دارد؟

در محله خود چه حیواناتی را دیده اید؟ آیا حیوان خاصی دیده اید؟

مشکلات اصلی محله تان را پس از مشورت با پدر و مادرتان بنویسید و سپس جدول زیر را پر کنید. در این جدول باید از نظر گروه های مختلف مشکلات محله تان را بررسی کنید.
مسائل و مشکلات محله:

مسائل و مشکلات محله از دید گروه های مختلف:

مشکلات	گروه ها
	سالمندان
	معلولان
	کودکان

رای محله ی خود چه پیشنهادهای دارید؟

آیا در محله ی خود افرادی را که زباله های خشک جمع می کنند، دیده اید؟ در این هفته به آن ها کمی بیشتر توجه کنید. به نظر شما اکثرا چه سن و سالی دارند؟ چرا زباله ها را جمع می کنند؟ در مورد آن ها چه فکری می کنید؟

اگر توانستید "با همراهی یکی از والدینتان" با یکی از آنان صحبت کوتاهی کنید. در مورد سن و سال، ساعات کار، مقدار حقوقش، مکان زندگی فعلی و کشور یا شهری که احتمالاً از آن مهاجرت کرده و چرایی مهاجرتش بپرسید. (این فعالیت جنبه ی امتیازی دارد و اجباری نیست)

مشکل مورد نظر	کد پیگیری از ۱۳۷

کاربرگ محله ی ما ۲

نام دانش آموز: تاریخ: ... / ... / ...

بخشی از این تکلیف برای والدین شماست. احتمالاً خوشحالید.

این تکلیف دو بخش دارد. سوال بخش اول برای والدین شماست.

بخش اول: محله ی کودکی خود را به یاد بیاورید و چند خط درموردش بنویسید. ابتدا آن را توصیف کنید و سپس

حال و هوای کودکی خود را در محله شرح دهید.

بخش دوم: کار این مرحله با خود شماست، وصف محله مادر یا پدرتان را شنیدید. چه تفاوت هایی بین محله ی خود و پدر و مادرتان می بینید؟ (میتوانید بنویسید یا تفاوت ها را پشت صفحه نقاشی کنید)